

**ZÁKLADNÍ INFORMACE A TIPY PRO PODNIKATELE
V SOUVISLOSTI S EPIDEMIÍ COVID-19**

V Opavě dne 18.03.2020

1. NOUZOVÝ STAV A NAŘÍZENÁ OMEZENÍ

Dne 12.03.2020 vyhlásila vláda ČR podle čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, **nouzový stav**. Nouzový stav byl vyhlášen na dobu **30 dní**, tj. prozatím do 11.04.2020. Nouzový stav může být následně prodloužen, prodloužení nicméně podléhá souhlasu poslanecké sněmovny.

Po dobu trvání nouzového stavu je vláda oprávněna v souladu s § 5 zákona č. 240/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů (krizový zákon) nařizovat **opatření omezující některá práva a svobody** osob. Podle krizového zákona byla dosud nařízena zejména následující podstatná opatření:

Opatření	Stručný popis	Období
Zákaz volného pohybu osob	Zákaz volného pohybu na území ČR, s výjimkou zejména: (i) cest do zaměstnání a k výkonu SVČ; (ii) nezbytných cest za rodinou a blízkými; (iii) cest nutných obstarání základních potřeb; (iv) cest do zdravotnických a veterinárních zařízení a zařízení sociální péče; (v) neodkladných úředních záležitostí; (vi) výkonu některých klíčových povolání a činností; (vii) pobytu v přírodě; a (viii) pohřbů.	od 16.03.2020 do 24.03.2020
Povinnost omezit kontakty	Povinnost omezit kontakty s jinými osobami pouze na dobu nezbytně nutnou.	od 16.03.2020 do 24.03.2020
Zákaz maloobchodního prodeje zboží a služeb v provozovnách	Zákaz maloobchodního prodeje zboží a služeb v provozovnách, s výjimkou zejména: (i) prodeje potravin, (ii) prodeje a servisu některé elektroniky, (iii) prodeje PHM a paliv, (iv) prodeje hygienického zboží a kosmetiky; (v) prodeje léčiv, optiky a zdravotnických prostředků; (vi) prodeje krmiv; (vii) prodeje novin, časopisů a tabákových výrobků; (viii) služeb prádelen a čistíren, (ix) prodeje textilu galanterie a (x) dálkového prodeje.	od 16.03.2020 do 24.03.2020
Zákaz činnosti stravovacích zařízení a heren	Zákaz stravovacích zařízení a heren, s výjimkou provozoven nesloužících veřejnosti a prodeje s sebou (výjimky neplatí pro provozovny umístěné v centrech s prodejní plochou nad 5000 m ²)	od 13.03.2020 do 24.03.2020

Zákaz vstupu veřejnosti do provozoven a sportovišť	Zákaz vstupu veřejnosti do bazénů a turistických informačních center. Zákaz vstupu na venkovní a vnitřní sportoviště v počtu přesahujícím 30 osob.	od 14.03.2020 do odvolání
Zákaz maloobchodního prodeje na tržištích	Zákaz maloobchodního prodeje na tržištích a v tržnicích.	od 14.03.2020 do odvolání
Omezení pobytu cizinců na území ČR	Zákaz vstupu cizinců z rizikových oblastí, zastavení příjmu žádostí o víza podávaných v zahraničí, přerušování probíhajících řízení o žádostech o dlouhodobá víza. Současně schváleno opatření obecné povahy o znovuzavedení vnitřních hranic.	od 14.03.2020 do odvolání
Karanténa po návratu z rizikových oblastí v zahraničí	Povinnost oznámit návrat z rizikové oblasti poskytovateli zdravotních služeb (praktickému lékaři) a informovat o případných zdravotních komplikacích. Povinnost praktických lékařů vydat rozhodnutí o nařízení karantény.	od 13.03.2020 do odvolání
Omezení kulturních a společenských akcí	Zákaz uměleckých představení, sportovních, náboženských a jiných shromáždění, výstav, veletrhů a vzdělávacích akcí s účastí přes 30 osob.	od 13.03.2020 do odvolání
Zákaz vstupu veřejnosti do zábavních zařízení a některých sportovišť	Zákaz vstupu do posiloven, solárií, koupališť, saun, wellness služeb, klubů, jiných zábavních zařízení, veřejných knihoven a galerií.	od 13.03.2020 do odvolání
Zákaz školní docházky	Zákaz osobní přítomnosti žáků na ZŠ, SŠ, VOŠ a VŠ a na akcích pořádaných školami, vyjma praktické výuky na VŠ. Zákaz osobní přítomnosti žáků na kurzích jazyků, uměleckých školách a zařízeních pro zájmové vzdělávání. Předškolní vzdělávání svými předpisy upravují jednotlivé obce.	od 13.03.2020 do odvolání

Upozorňujeme, že shora uvedená opatření jsou určena pouze pro základní přehled a jsou podstatně zjednodušena. Úplné informace jsou dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/>. V případě nejasností ohledně rozsahu jednotlivých opatření doporučujeme kontaktovat odborného právního poradce.

Porušení nařízených omezení je **přestupkem dle § 34 a násl. krizového zákona**. Za spáchání přestupku může příslušný krajský úřad uložit pokutu ve výši až 2 mil. Kč (FO), resp. až 3 mil. Kč (podnikatelé, PO).

2. PRACOVNĚPRÁVNÍ DOPADY A DOPORUČENÍ

V souvislosti s omezeními nařízenými vládou během nouzového stavu může z pohledu zaměstnavatele nastat řada rozličných situací. V praxi se nicméně nejčastěji vyskytují následující problémy:

A. Karanténa zaměstnance – Nařízení karantény zaměstnanci po návratu z rizikové oblasti je z hlediska zaměstnavatele obdobné jako v případě dočasné pracovní neschopnosti. Zaměstnanec po dobu karantény nepracuje a pobírá v prvních 14 dnech náhradu mzdy (60 % průměrného výdělku) hrazenou ze strany zaměstnavatele. Pokud by následně byla karanténa prodloužena, zaměstnanec bude pobírat dávku nemocenské od příslušné správy sociálního zabezpečení.

B. Omezení činnosti zaměstnavatele – Činnost zaměstnavatele může být opatřením vlády významně omezena či dokonce zakázána. Posouzení dopadů do pracovněprávních vztahů vždy záleží na konkrétních okolnostech případu – doporučujeme proto profesionální konzultaci.

V obecné rovině bude toto omezení nejčastěji „jinou překážkou v práci“ na straně zaměstnavatele podle § 208 zákoníku práce. U zaměstnanců s pracovní smlouvou by v takovém případě bylo namístě zaměstnanci poskytnout náhradu mzdy ve výši 100 % průměrného výdělku. U zaměstnanců s DPP nebo DPČ záleží na obsahu konkrétní dohody. Obecně je nicméně u dohod více pravděpodobné, že zaměstnavatel bude oprávněn upustit od přidělování práce bez nároku na náhradu mzdy.

Zaměstnavatelé mohou po konzultaci s právníkem zvážit některá z následujících opatření:

- (i) rozvázání „zbytných“ pracovních poměrů, které nejsou spojeny s odstupným (pozor na pravidla o hromadném propouštění);
- (ii) rozvázání „zbytných“ DPP a DPČ nebo nepřidělování práce dle DPP a DPČ;
- (iii) nařízení dovolené (pozor na pravidla o rozvržení pracovní doby a hromadném čerpání);
- (iv) dohodnuté převedení zaměstnance na jinou práci;
- (v) dohoda o čerpání neplaceného volna (není nároková, jen se souhlasem zaměstnance).

U zaměstnanců, kterým byla nařízena karanténa (resp. dočasná pracovní neschopnost), se přednostně uplatní pravidla o karanténě (resp. dočasně pracovní neschopnosti).

C. Home office – Poskytnutí home office doposud není povinností zaměstnavatele. Příslušné usnesení vlády jej v tuto chvíli pouze doporučuje. Z hlediska prevenční povinnosti nicméně doporučujeme home office umožnit, pokud to je jen trochu možné. Při sjednávání home office je nezbytné dát si pozor na to, že většina povinností zaměstnavatele trvá a je potřeba je naplnit. Upozorňujeme v této souvislosti zejména na vedení evidence odpracované doby, BOZP, pracovní doby, limity práce přesčas a noční práce. Veškeré uvedené otázky by měly být reflektovány v dohodě o podmínkách home office.

D. Cestování přes hranice za prací – Vycestování za hranice do rizikových oblastí, včetně SRN a Rakouska, je obecně zakázáno. Totéž platí pro cesty osob z rizikových oblastí. Na osoby pravidelně cestující za prací přes hranice z ČR a do ČR (do 100 km) se nicméně vztahuje výjimka z tohoto zákazu, totéž

platí pro některé zaměstnance v dopravě. Uvedené osoby jsou nicméně povinny chovat se během své přítomnosti v rizikových oblastech s maximální obezřetností. Přesný rozsah všech výjimek ze zákazu je uveden na webu MVČR: <https://www.mvcr.cz/clanek/vyjimky-z-omezeni-cestovani.aspx>.

E. Lékařské prohlídky – Po dobu nařízených omezení byla udělena výjimka z povinnosti zaměstnavatele provádět periodické lékařské prohlídky. Posouzení zdravotní způsobilosti nového zaměstnance a zdravotní průkaz bude možné po omezenou dobu nahradit čestným prohlášením.

F. BOZP – S ohledem na rizika spojená s nákazou virem SARS-CoV-2 se zaměstnavatelům se doporučuje vynaložit nejméně následující opatření: (i) řádně zaměstnance poučit o možnosti nákazy a nezbytných hygienických pravidlech, (ii) poskytnout zaměstnancům nezbytné pracovní pomůcky, zejména roušky, respirátory, dezinfekci. Pokud je to možné, doporučujeme dohodnout se na home office (viz výše).

3. PLNĚNÍ SMLUVNÍCH POVINNOSTÍ

Je zřejmé, že stávající situace může mít vážný dopad rovněž na plnění povinností z obchodních smluv, a to z Vaší strany i ze strany Vašich obchodních partnerů. Možné důsledky a odpovědnost za porušení těchto povinností vždy záleží zejména na obsahu konkrétní uzavřené smlouvy.

Z hlediska zákonné úpravy připadá v úvahu uplatnění ustanovení, která umožňují vyloučení odpovědnosti nebo zánik či zrušení smluvní povinnosti z důvodu mimořádné události. Jedná se zejména tato:

- (i) **Podstatná změna okolností** – Podstatná změna okolností je vymezena jako výrazné a neočekávané zvýšení nákladů či snížení hodnoty plnění, k němuž došlo po uzavření smlouvy. Pokud by epidemie COVID-19 takovouto podstatnou změnu okolností způsobila, bylo by možné se domáhat se obnovy jednání o smluvních podmínkách. Podstatná změna okolností nicméně nezakládá právo na odklad požadovaného plnění.
- (ii) **Následná nemožnost plnění** – V případě, že by v důsledku epidemie COVID-19 nebylo možné sjednaný závazek splnit (např. realizovat akci pro více než 30 osob), uvedený závazek by s účinkem do budoucna zanikl. Upozorňujeme, že za nemožnost není považováno, pokud dojde jen k podstatnému ztížení sjednaného plnění, k prodloužení či nutnosti plnit přes třetí osobu.
- (iii) **Vyšší moc** – Přítomnost vyšší moci v rámci smluvních ujednání obvykle umožňuje vyloučení odpovědnosti za vzniklé prodloužení či porušení smlouvy. Pro uplatnění bude rozhodující, zda epidemie COVID-19 spadá pod vymezení vyšší moci relevantní pro daný smluvní vztah.

V případě sporů ze smluvních závazků vzniklých v důsledku epidemie COVID-19 doporučujeme prověřit možnost uplatnění shora uvedených zákonných výjimek i smluvních ujednání, která se k nim vztahují.

4. FUNGOVÁNÍ ÚŘADŮ A SOUDŮ

Činnost orgánů veřejné moci byla omezena usnesením vlády č. 217 ze dne 15.03.2020. Orgány i nadále fungují, mají nicméně omezenou úřední dobu a nařízení vyvarovat se osobnímu kontaktu, pokud není nezbytně nutný. Měly by přednostně vyřizovat agendy esenciální pro fungování státu.

Soudy a úřady na žádost účastníků řízení většinou bez problému odročují nařízená ústní jednání. Některé orgány tak činí též automaticky, na základě interních instrukcí.

5. KOMPENZACE DOPADŮ NAŘÍZENÝCH OMEZENÍ

Ministerstvo financí přijalo opatření, kterým bude v souvislosti s epidemií COVID-19 poskytnuta sada zmírňujících opatření. Bližší informace o těchto opatřeních naleznete zde: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pruvodce-pro-danove-poplatniky-v-souvisl-37856>

V souladu s § 35 krizového zákona jsou osoby postižené některými opatřeními vydanými v rámci nouzového stavu oprávněny požadovat náhradu způsobené újmy. Náhrada je poskytována v případě omezení vlastnického či užívacího práva, poskytnutí věcné pomoci a výkonu pracovní činnosti či pomoci. Náhrada se vyplácí do 6 měsíců od ukončení krizového stavu. Na samotné omezení výdělečné činnosti se povinnost k náhradě újmy výslovně nevztahuje. Existují jak případy poměrně jednoznačné, kdy nárok na náhradu nesporně vznikne (např. nucený výkon práce nebo přenechání věci pro účely plnění vládních opatření), tak rovněž případy, kdy je vznik příslušného nároku značně sporný (např. omezení užívacího práva k provozovně restaurace způsobené zákazem výkonu hostinské činnosti).

Ustanovení § 36 krizového zákona pak umožňuje uplatnění nároku na náhradu škody vzniklé v důsledku činnosti státních orgánů při realizaci krizových opatření. Nejedná se o náhradu za omezení založená příslušnými usneseními vlády (tzn. například za zákaz vycházení nebo činnosti), nýbrž o náhradu škody vzniklé v důsledku konkrétní činnosti orgánů veřejné moci (např. za poškození věci pracovníky bezpečnostního sboru při plnění krizových opatření). Nárok na náhradu škody je nutné uplatnit v prekluzivní lhůtě 6 měsíců od zjištění škody a do 5 let od jejího vzniku (jinak zaniká).

V každém případě lze doporučit řádnou dokumentaci a dokladování vzniklých škod a újmy způsobené opatřeními vlády s ohledem na možnost jejich budoucího uplatnění.

Veškeré údaje uvedené v tomto shrnutí jsou aktuální ke dni 18.03.2020. Pozdější změny příslušných dokumentů (zejména usnesení vlády) nejsou vyloučeny.

OK LEGAL, advokátní kancelář, s.r.o.

Mgr. Ondřej Kurka, advokát

Mgr. Petr Dušek, advokát

OK LEGAL, advokátní kancelář, s.r.o.